

Till
kommunstyrelserna i Göteborgsregionens medlemskommuner

Förslag till kommungemensam plattform för att främja nyanländas etablering på arbetsmarknaden

GR:s styrgrupp för arbetsmarknad

Göteborg den 8 september 2010

Bengt Gustafsson
Ordförande

Mats Arnsmar
Vice ordförande

Kontaktpersoner i ärendet:

Ida Holmgren
ida.holmgren@grkom.se
0708-780159

Gustav Höjer
gustav.hojer@grkom.se
0707-882002

Förslag till kommungemensam plattform för att främja nyanländas etablering på arbetsmarknaden

Innehållsförteckning

Sammanfattning av förslaget	4
Inledning	7
Bakgrund	7
Samhällsorientering	9
<i>Uppdraget</i>	9
<i>Bakgrund</i>	9
<i>Förslag till kommungemensam samhällsorientering i Göteborgsregionen</i>	10
<i>Förslag till förbundsstyrelsen</i>	11
Sfi – svenskundervisning för invandrare	12
<i>Uppdraget</i>	12
<i>Bakgrund</i>	12
<i>Förslag till kommungemensam sfi i Göteborgsregionen</i>	12
<i>Förslag till förbundsstyrelsen</i>	12
Rehabilitering	13
<i>Uppdraget</i>	13
<i>Bakgrund</i>	13
<i>Förslag till fortsatt arbete med rehabilitering av nyanlända i Göteborgsregionen</i> ..	13
<i>Förslag till förbundsstyrelsen</i>	14
Boende	15
<i>Uppdraget</i>	15
<i>Bakgrund</i>	15
<i>Förslag till förbundsstyrelsen</i>	17

Sammanfattning av förslaget

Bakgrund

Göteborgsregionens kommuner har de senaste tio åren tagit emot i genomsnitt 1400 flyktingar och anhöriga till flyktingar per år. De nya kommuninvånarna är på många sätt en resurs för regionen – en resurs som tyvärr inte alltid tas tillvara. Vi vet idag att tidig kontakt med arbetsmarknaden är den enskilt viktigaste faktorn för en snabb etablering i det svenska samhället. Trots detta tar det ofta många år innan nyanlända får sitt första arbete. Kommunsamverkan kan vara ett sätt att bättre ta till vara den potential det innebär att utlandsfödda söker sig till Göteborgsregionen.

GR:s styrelsepresidium har gett GR:s styrgrupp för arbetsmarknad i uppdrag att utarbeta ett förslag till kommunsamverkan för att främja nyanländas etablering på arbetsmarknaden. Under hösten 2009 utarbetade medlemskommunerna därför fram förslag på fyra områden lämpliga för kommungemensamt arbete. Arbetsgruppen bestod av utsedda representanter från samtliga tretton medlemskommuner.¹ En viktig del i arbetet var att förhålla sig till den reform som kommer att träda i kraft den 1 december i år där Arbetsförmedlingen tar över ansvaret för etableringen av nyanlända i arbetsför ålder från kommunerna. Flera insatser, bland annat sfi och samhällsorientering, kommer dock även efter reformen att ligga kvar på kommunerna. Fyra områden valdes ut som lämpliga för kommungemensamt arbete: samhällsorientering, sfi, rehabilitering samt boende.

I december 2009 beslutade GR:s förbundsstyrelse att ge GR i uppdrag att ta fram förslag till hur arbetet inom de utvalda områdena kan formas. Denna skrivelse är ett resultat av detta uppdrag. Innan förslaget går till GR:s förbundsstyrelse för ställningstagande vill vi inhämta medlemskommunernas synpunkter på förslaget. Svar önskas GR tillhanda senast den 8 november.

GR:s styrgrupp för arbetsmarknad planerar att föreslå GR:s förbundsstyrelse:

- att införa en kommungemensam samhällsorientering som bygger på långsiktiga avtal och en solidarisk finansieringsmodell
- att förutsättningarna för arbetet med rehabilitering av nyanlända fortsätter att diskuteras i samråd med samordningsförbunden
- att GR ges i uppdrag att med medlemskommunerna teckna en överenskommelse om vidareflytt med målet att öka vidareflytten från Göteborg till kranskommunerna fram till sommaren 2012 med 100 personer

GR:s Utbildningsgrupp kommer att lämna förslag till beslut om regional sfi till GR:s förbundsstyrelse under hösten.

Samhällsorientering

Målet med de etableringsinsatser som erbjuds nyanlända är att var och en, förutom att kunna försörja sig, också ska bli delaktiga i samhället. En nödvändig förutsättning för att nå detta mål är att nyanlända tidigt får tillgång till relevant information. Genom etableringsreformen kommer det att bli obligatoriskt för alla kommuner som har ett mottagande av nyanlända att erbjuda så kallad samhällsorientering. Samhällsorienteringen ska enligt författningsförslaget

¹ Se bifogad bilaga

omfatta minst 60 timmar, förmedlas på deltagarnas modersmål och bygga på dialog, diskussion och reflektion. Enligt förslaget ska innehållet bygga på de värden och principer som uttrycks i grundlagen, regeringsformen och de internationella konventioner som Sverige anslutit sig till, men också innehålla vardagskunskap av praktisk natur. Innehållet ska ha ett deltagarperspektiv och kommer att vara indelat i ett antal ämnesområden med utgångspunkt i centrala aktiviteter i människors liv, till exempel: att komma till Sverige, att försörja sig och utvecklas i Sverige, att påverka Sverige.

Vår bedömning är att det nya regelverket innebär att enskilda kommuner i fortsättningen kommer att få svårt att anordna samhällsorientering utan att samverka med andra. Men det för också med sig en rad möjligheter. Göteborgs stad erbjuder redan idag samhällsorientering för nyanlända på modersmål. Verksamheten har utvärderats med goda resultat och är en föregångare ur ett nationellt perspektiv. Den går dessutom redan idag i linje med de föreslagna nationella riktlinjerna. Genom att skapa en kommungemensam samhällsorientering, som bygger på den existerande verksamheten i Göteborg, kommer de flesta nyanlända i regionen att kunna erbjudas samhällsorientering på modersmål av säkerställd kvalitet. Verksamheten kan också bli effektivare, långsiktigt hållbar och lättare att anpassa till förändrade migrationsströmmar.

GR:s styrgrupp för arbetsmarknad planerar att föreslå GR:s förbundsstyrelse: att införa en kommungemensam samhällsorientering som bygger på långsiktiga avtal och en solidarisk finansieringsmodell.

Sfi

Att behärska språket är avgörande för en persons möjligheter till inflytande och delaktighet i samhället. Det är också i de flesta fall en nödvändig förutsättning för att kunna etablera sig på arbetsmarknaden. Syftet med sfi är att ge vuxna, som inte har svenska som modersmål, grundläggande kunskaper i det svenska språket. Regelverket som reglerar sfi fordrar att utbildningen ska kunna anpassas efter den studerandes egna förutsättningar och behov, till exempel genom att erbjudas såväl under dag- som kvällstid, kombineras med en yrkesutbildning eller anpassas efter utbildningsnivå. Medlemskommunerna har skilda förutsättningar att erbjuda en sådan anpassad sfi. GR:s Utbildningsgrupp har därför tagit fram ett förslag på samverkansavtal som innebär att ett antal specialiserade sfi-utbildningar regionaliseras: sfi för akademiker, yrkes-sfi, bransch-sfi samt anpassad sfi för nyanlända med trauma, syn- eller hörselnedsättning.

GR:s Utbildningsgrupp kommer att lämna förslag till beslut om regional sfi till GR:s förbundsstyrelse under hösten.

Rehabilitering

Nyanlända som har hälsohinder eller funktionsnedsättning har ofta svårare att etablera sig i samhället och på arbetsmarknaden än övriga nyanlända. I många fall rör det sig om migrationsrelaterad ohälsa med en sammansatt problematik som kan kräva såväl medicinsk som psykologisk, social eller arbetslivsinriktad rehabilitering. Nyanlända omfattas av de generella regler som finns kring rehabilitering, men trots detta faller personer i denna grupp ofta mellan stolarna mellan olika aktörer. Genom etableringsreformen kommer Arbetsförmedlingen bli ansvarig för att göra en bedömning av den nyanländas prestationsförmåga. Kommunen kommer att få ansvar för rehabiliterande insatser för nyanlända som bedöms ha under 25 procents prestationsförmåga. För övriga nyanlända kommer Arbetsförmedlingen att ha det samordnande rehabiliteringsansvaret. Exakt hur denna ansvarsfördelning praktiskt kommer att se ut är inte klart i dagsläget. Redan nu kan man dock

konstatera att om ansatsen att fler nyanlända ska komma ut på arbetsmarknaden ska kunna bli verklighet kommer det att krävs en nära samverkan mellan samtliga inblandade aktörer – Arbetsförmedlingen, kommunerna, sjukvården och Försäkringskassan. Samordningsförbunden är en etablerad struktur för en sådan samverkan inom rehabilitering. En förfrågan om samordningsförbundens möjligheter att bistå med rehabiliterande insatser för nyanlända har gått ut till samtliga förbund i regionen.

GR:s styrgrupp för arbetsmarknad planerar att föreslå GR:s förbundsstyrelse: att förutsättningarna för arbetet med rehabilitering av nyanlända fortsätter att diskuteras i samråd med samordningsförbunden.

Boende

Ett värdigt boende är en mänsklig rättighet som är grundläggande för människors hälsa och välbefinnande och en förutsättning för att nyanlända ska få en bra första tid i Sverige, kunna etablera sig i samhället och på arbetsmarknaden. De flesta som får uppehållstillstånd i Göteborgsregionen idag har under tiden som asylsökande bott i någon form av boende som de ordnat själva. I samband med besked om uppehållstillstånd erbjuds nyanlända av Migrationsverket att få ett boende – en kommunplacering – någonstans i landet. Få accepterar dock erbjudandet, bland annat på grund av det inte lämnas något besked om var i Sverige de i så fall hamnar. Av de nyanlända som fick uppehållstillstånd i Göteborgsregionen år 2009 valde över 70 procent att bosätta sig, eller fortsätta bo, i några få stadsdelar i Göteborg. Under det första året efter uppehållstillstånd är det mycket få nyanlända i Göteborg som har första- eller andrahandskontrakt utan bor som inneboende i andras lägenheter, med trångboddhet och osäkra boendeförhållanden som följd.

Att underlätta och främja vidareflytt inom Göteborgsregionen kan vara ett sätt att bidra till att motverka denna situation. Genom vidareflytt kan nyanlända som saknar eget boende ges möjlighet att få en lägenhet i en annan kommun i regionen samt information om vad en sådan flytt skulle kunna innebära. Ett syfte med det kommungemensamma arbetet inom övriga områden är att en sådan flytt ska kunna ske utan att, som ofta är fallet idag, behöva avbryta pågående sfi, samhällsorientering, annan utbildning eller praktik.

GR:s styrgrupp för arbetsmarknad planerar att föreslå GR:s förbundsstyrelse: att GR ges i uppdrag att med medlemskommunerna teckna en överenskommelse om vidareflytt med målet att öka vidareflytten från Göteborg till kranskommunerna fram till sommaren 2012 med 100 personer.

Ekonomiska förutsättningar

Den nya förordningen om den statliga ersättningen till kommunerna för flyktingmottagandet, som tillhör etableringsreformen, har blivit kraftigt försenad och har i skrivande stund ännu inte blivit fastslagen. Ovanstående förslag är avsedda att vara kostnadsneutrala i förhållande till det schabloniserade bidrag som alla kommuner kommer att få för varje nyanländ som tas emot för bosättning.

Inledning

Göteborgsregionens kommuner har de senaste tio åren tagit emot i genomsnitt 1400 flyktingar och anhöriga till flyktingar per år.² De nya kommuninvånarna kommer från olika delar av världen och har skilda förutsättningar, utbildningsnivå och yrkesbakgrund. Vad de har gemensamt är att de på många sätt är en resurs för regionen – en resurs som tyvärr inte alltid tas tillvara. Vi vet idag att tidig kontakt med arbetsmarknaden är den enskilt viktigaste faktorn för en snabb etablering i det svenska samhället. Trots detta tar det ofta många år innan nyanlända får sitt första arbete i regionen. Många nyanlända får därmed inte möjlighet att använda sina kunskaper och erfarenheter och regionens arbetsmarknad går samtidigt miste om värdefull kompetens och arbetskraft. Det är ett slöseri vi inte kommer att ha råd med i framtiden. Den demografiska utvecklingen, där en allt mindre del av befolkningen kommer att vara i arbetsför ålder, förväntas inom kort att leda till arbetskraftsbrist i många delar av landet. Befolkningsutvecklingen är den enskilt viktigaste resursen för regionens tillväxt. Göteborgsregionens befolkningsökning består sedan två decennier tillbaka nästan helt av personer med utländsk bakgrund.³ För att Göteborgsregionen ska fortsätta vara en attraktiv region måste vi bli bättre på att nyttja den potential det innebär att utlandsfödda söker sig till regionen. Kommunsamverkan kan vara ett sätt att främja en sådan utveckling.

Bakgrund

Våren 2008 gav GR:s styrelsepresidium GR:s styrgrupp för arbetsmarknad i uppdrag att utarbeta ett förslag till ett kommungemensamt arbete för att främja nyanländas etablering på arbetsmarknaden. Under hösten samma år ställde därför styrgruppen en förfrågan till medlemskommunernas kommunstyrelser för att ta reda på om och i så fall inom vilka områden GR skulle arbeta vidare med frågan. Tolv kommuner svarade att det var angeläget att använda GR som plattform för detta arbete. Under hösten 2009 utarbetade medlemskommunerna fram konkreta förslag på ett antal områden lämpliga för kommungemensamt arbete. De områden som valdes ut var

- samhällsorientering
- sfi
- rehabilitering
- boende

I december 2009 beslutade GR:s förbundsstyrelse att ge GR i uppdrag att under 2010 ta fram förslag till hur arbetet inom respektive område kan formos. Denna skrivelse är ett resultat av detta uppdrag.

Inför det kommungemensamma arbetet har samtliga tretton medlemskommuner utsett representanter till en övergripande referensgrupp samt till fyra arbetsgrupper som satts samman för respektive utvalt område.⁴ I samtliga grupper deltog även representanter från Arbetsförmedlingen.

² 1400 är ett genomsnitt för åren 1997-2009. 2008 var mottagandet 1306, 2009 1323. www.migrationsverket.se

³ Av Göteborgsregionens befolkningsökning mellan 1990 och 2006 består nästan hela ökningen av personer med utländsk bakgrund, det vill säga personer som är utrikes födda eller vars båda föräldrar är födda utomlands.

Socialt hållbar utveckling i Göteborgsregionen – ett kunskapsunderlag, GR 2009

⁴ Se bifogad bilaga.

En viktig del av det kommungemensamma arbetet har varit att förhålla sig till, och förbereda sig inför, den reform som kommer att träda i kraft den 1 december i år ”*Nyanlända invandrares arbetsmarknadsetablering*”.⁵ Reformen innebär i korthet att Arbetsförmedlingen tar över ansvaret för introduktionen av nyanlända i arbetsför ålder från kommunerna. Flera insatser i introduktionen, bland annat sfi och samhällsorientering, samt ansvaret för äldre, barn och unga kommer dock att ligga kvar på kommunerna. Kommunerna kommer även att ha fortsatt ansvar för nyanlända som inte är självförsörjande efter att ha genomgått Arbetsförmedlingens etableringsinsatser under två år.

⁵ *Nyanlända invandrares arbetsmarknadsetablering - egenansvar med professionellt stöd* (Prop. 2009/10:60)

Samhällsorientering

Uppdraget

Uppdraget från GR:s förbundsstyrelse är att ta fram ett förslag till en likartad samhällsorientering för alla nyanlända i Göteborgsregionen.

Bakgrund

Den sista fasen i en lång och ofta smärtsam migrationsprocess är också den första fasen av livet i det nya landet. För de allra flesta är informationsbehovet då stort. Hur skaffar jag mig arbete och bostad? Hur fungerar det med skola och sjukvård? Vilka rättigheter och skyldigheter har jag när jag väl har fått mitt uppehållstillstånd?

(Sverige för nyanlända. Värden, välfärdsstat, vardagsliv (SOU 2010:16))

Målet med de introduktionsinsatser som erbjuds nyanlända är att var och en, förutom att kunna försörja sig, också ska bli delaktiga i samhället. En nödvändig förutsättning för att nå detta mål är att nyanlända tidigt får tillgång till relevant information. Offentligt arrangerad samhällsinformation har funnits i Sverige sedan 1960-talet, men har varierat till form och innehåll. Under en lång period var samhällsinformation en integrerad del av sfi-undervisningen. Sedan 2005 ska samhällsinformation enligt regelverket vara ett självständigt moment i kommunernas introduktionsinsatser för nyanlända.⁶ Det har emellertid visat sig att såväl kvaliteten som omfattningen av den samhällsinformation som faktiskt erbjuds varierar stort mellan olika kommuner i Sverige.⁷

Genom den reform som träder i kraft den 1 december i år kommer det att bli obligatoriskt för alla kommuner som har ett mottagande att erbjuda samhällsorientering. Den kommer också, till skillnad från idag, att vara reglerad till både form och innehåll.⁸ Enligt det författningsförslag som reglerar samhällsorienteringen bör den omfatta minst 60 timmar och inledas snarast möjligt efter beviljat uppehållstillstånd.⁹ Vidare bör samhällsorienteringen enligt förslaget bygga på dialog, diskussion och reflektion och förmedlas på deltagarnas modersmål eller annat språk som personen behärskar väl.

Kursinnehållet i samhällsorienteringen sammanfattas i förslaget med orden *värden, välfärdsstat* och *vardagsliv*. Enligt förslaget ska innehållet bygga på de värden och principer som uttrycks i grundlagen, regeringsformen samt i de internationella konventioner som Sverige anslutit sig till. Samhällsorienteringen ska även innehålla vardagskunskap av praktisk natur liksom institutionella och organisatoriska aspekter av demokrati och välfärdsstat. För att markera ett deltagarperspektiv är innehållet indelat i ett antal ämnesområden med utgångspunkt i centrala aktiviteter i människors liv, enligt följande: Att komma till Sverige, att bo i Sverige, att försörja sig och utvecklas i Sverige, att bilda familj i Sverige, att leva med barn i Sverige, att påverka Sverige, att utöva religion i Sverige, att bli sjuk och åldras i Sverige samt lokalkunskap. En viktig utgångspunkt i förslaget är att samhällsorienteringen ska präglas av likabehandling och respekt för de enskilda deltagarna och syfta till att stärka

⁶ *Vissa frågor om vuxnas lärande m.m.* (Prop. 2005/06:148)

⁷ Se till exempel Länsstyrelserna 2010: *Kartläggning av samhällsinformation för nyanlända* eller Länsstyrelsens rapport 2009:38 *Svenskundervisning för invandrare – En lägesbeskrivning från Västra Götalands län*

⁸ *Lag (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare*

⁹ Författningsförslaget som reglerar samhällsorienteringens innehåll kommer att behandlas av regeringen i september. *Sverige för nyanlända. Värden, välfärdsstat, vardagsliv*. Delbetänkande av Utredningen om samhällsorientering för nyanlända invandrare (SOU 2010:16)

deltagarnas förmåga att forma inte bara sina egna liv utan också delta i formandet av det svenska samhället. I förslaget framhålls att den höjda ambitionsnivån för samhällsorienteringen kommer att föra med sig ett ökat behov av regional samverkan.

Förslag till kommungemensam samhällsorientering i Göteborgsregionen

Vår bedömning är att det nya lagförslaget innebär att enskilda kommuner i fortsättningen kommer att få svårt att anordna samhällsorientering utan att samverka med andra. Men det för också med sig en rad möjligheter. Göteborgs stad erbjuder redan idag samhällsorientering för nyanlända på modersmål. Verksamheten har utvärderats med goda resultat och är också en föregångare ur ett nationellt perspektiv.¹⁰ Verksamheten går dessutom redan idag i princip helt i linje med de föreslagna nationella riktlinjerna. Genom att skapa en kommungemensam samhällsorientering, som bygger på den existerande verksamheten i Göteborg, kommer betydligt fler nyanlända än idag kunna erbjudas samhällsorientering på modersmål i regionen. En kommungemensam verksamhet skulle också föra med sig att man kan hålla en jämn och hög kvalitet på samhällsorienteringen i hela Göteborgsregionen, vilket kan leda till minskad godtycklighet för regionens nyanlända. Verksamheten kan också bli effektivare, långsiktigt hållbar och lättare att anpassa till förändrade migrationsströmmar.

Principer för ekonomi, drift och finansiering

Arbetsgruppen har tagit fram ett förslag till en kommungemensam verksamhet som består av en kärnverksamhet med en tillhörande flexibel genomförandeorganisation. Förslaget innebär att den kommungemensamma kärnverksamheten koordinerar, administrerar och planerar samhällsorienteringen, medan genomförandeorganisationen bedriver själva utbildningsverksamheten. Verksamheten behöver ha en långsiktigt stabil finansiering samtidigt som den ska kunna anpassas efter tillfälliga och varierande behov i kommunerna. Detta ska uppnås genom en solidarisk finansieringsmodell med en fördelningsprincip som bygger på respektive kommuns befolkningsunderlag samt på antal nyanlända i kommunen som deltar i samhällsorienteringen varje år. Samhällsorienteringskurser på nyanländas modersmål kan på detta sätt hållas på olika platser i regionen, utefter behov och finansiering.

Den nya förordningen om den statliga ersättningen till kommunerna för flyktingmottagandet, där bland annat ersättningen för samhällsorienteringen ingår, har blivit kraftigt försenad och har i skrivande stund ännu inte blivit fastslagen. Samhällsorienteringen bedöms dock kunna vara kostnadsneutral i förhållande till det schabloniserade bidrag som alla kommuner kommer att få för varje nyanländ som tas emot för bosättning.

¹⁰ *Dialog i centrum*, FoU i Väst (2009); *Dialogen går vidare* FoU i Väst (2010). För nationella perspektiv se till exempel Länsstyrelserna 2010: *Kartläggning av samhällsinformation för nyanlända*

Mottagandet av nyanlända i Göteborgsregionens kommuner (källor www.scb.se; www.migrationsverket.se)

Kommun	Invånarantal	Del av GR:s totala befolkning (%)	Antal mottagna 2009	Överenskommelse om mottagande för 2010
Ale	27 394	2,98	15	30
Alingsås	37 515	4,09	72	80
Göteborg	507 330	55,27	1 056	850
Härryda	34 007	3,70	20	40
Kungsbacka	73 938	8,05	26	50
Kungälv	40 727	4,44	26	50
Lerum	38 301	4,17	14	50
Lilla Edet	12 773	1,39	22	Har ök. utan definierat antal
Mölnadal	60 381	6,58	24	50
Partille	34 382	3,75	17	50
Stenungsund	23 983	2,61	25	50
Tjörn	14 961	1,63	<5	Saknar ök.
Öckerö	12 292	1,34	<5	Saknar ök.
	917 984	100	1297	1250

Organisation

- Göteborgs stad föreslås ansvara för den kommungemensamma verksamheten.
- Ett fyraårigt samverkansavtal skrivs via Göteborgsregionens kommunalförbund.
- Samtliga ingående kommuner ges inflytande i verksamheten genom deltagande i en gemensam ledningsgrupp.
- Verksamheten följs politiskt av GR:s förbundsstyrelse.

Kommentar:

I betänkandet *Sverige för nyanlända utanför flyktningmottagandet* (SOU 2010:37), som kom i maj 2010, föreslås att målgruppen för samhällsorienteringen utökas till samtliga vuxna nyanlända invandrare med uppehållstillstånd på minst ett år, med undantag för tillfälliga gäststuderande. Betänkandet är för närvarande ute på remiss och kommer att behandlas av riksdag och regering under 2011.

Förslag till förbundsstyrelsen

GR:s styrgrupp för arbetsmarknad planerar att föreslå GR:s förbundsstyrelse: att införa en kommungemensam samhällsorientering som bygger på långsiktiga avtal och en solidarisk finansieringsmodell

Sfi – svenskundervisning för invandrare

Uppdraget

Uppdraget från GR:s förbundsstyrelse är att GR:s Utbildningsgrupp ska ta fram ett förslag till en regionaliserad sfi.

Bakgrund

Att behärska det svenska språket är en avgörande faktor för en persons möjligheter till inflytande och delaktighet i det svenska samhället. Det är också i de flesta fall en nödvändig förutsättning för att kunna etablera sig på arbetsmarknaden. Syftet med sfi – svenskundervisning för invandrare – är att ge vuxna, som inte har svenska som modersmål, grundläggande kunskaper i det svenska språket. Regelverket som reglerar sfi fordrar att utbildningen i hög grad ska kunna anpassas efter den studerandes egna förutsättningar och behov. Utbildningen ska kunna kombineras med förvärvsarbete och andra aktiviteter såsom validering, annan utbildning eller praktik. Detta innebär att utbildningen bör kännetecknas av en hög grad av flexibilitet. Genom att exempelvis organisera sfi under såväl dag- som kvällstid, bedriva yrkesinriktad sfi och anordna sfi för personer med olika utbildningsbakgrund kan utbildningen anpassas efter individuella behov. Medlemskommunerna har skilda förutsättningar att erbjuda en sådan anpassad sfi.

Förslag till kommungemensam sfi i Göteborgsregionen

Syftet med kommungemensam sfi är att det ska vara möjligt för sfi-studenter att få tillgång till utbildningsutbudet i hela regionen. Syftet är också att underlätta för berörda målgrupper att effektivare och med högre kvalitet tillägna sig det svenska språket som kommunikativt, socialt och yrkesinriktat verktyg och därmed underlätta etablering på arbetsmarknaden eller högskoleutbildning. Detta bidrar i sin tur till uthållig tillväxt och ökad integration inom Göteborgsregionen i stöd och samverkan med regionens näringsliv och arbetsliv.

GR:s Utbildningsgrupp har tagit fram ett förslag på samverkansavtal som innebär att ett antal specialiserade sfi-utbildningar kommer att regionaliseras. De inriktningar som valts ut för detta är:

- sfi för akademiker
- yrkes-sfi
- bransch-sfi
- sfi för trauma, syn, hörsel

Förslaget utgår från att basutbudet av sfi, det vill säga sfi på grundläggande nivå som inte är specialiserad, *inte* ska regionaliseras. Förslaget inverkar inte heller på den samverkan kring sfi som redan idag finns mellan ett antal kommuner i regionen. En referensgrupp bestående av sfi-rektorer från varje delområde (nod) i Göteborgsregionen har medverkat i framtagandet av samverkansavtalet, som enligt förslaget ska träda i kraft den 1 juli 2011.

Förslag till förbundsstyrelsen

GR:s Utbildningsgrupp kommer att lämna förslag till beslut om regional sfi till GR:s förbundsstyrelse under hösten.

Rehabilitering

Uppdraget

Uppdraget från GR:s förbundsstyrelse är att studera förutsättningarna för samverkan inom rehabiliteringsområdet för nyanlända.

Bakgrund

Nyanlända som har hälsohinder och nyanlända med funktionsnedsättning har ofta svårare att etablera sig i samhället och på arbetsmarknaden än övriga nyanlända. I många fall rör det sig om migrationsrelaterad ohälsa med en sammansatt problematik som kan kräva såväl medicinsk som psykologisk, social och/eller arbetslivsinriktad rehabilitering. Behovet av individuellt anpassade rehabiliteringsinsatser är därför stort. Nyanlända omfattas av de generella regler som finns kring rehabilitering, men trots detta faller personer i denna grupp ofta mellan stolarna mellan olika aktörer.

Rehabilitering är ett samlingsbegrepp för åtgärder av olika slag som ska hjälpa sjuka och skadade att återvinna bästa möjliga funktionsförmåga. Olika myndigheter har ansvar för olika områden inom rehabilitering:

- Försäkringskassan har ett samordnande ansvar för dem som omfattas av sjukförsäkringssystemet
- Sjukvården ansvarar för den medicinska behandlingen och rehabiliteringen
- Arbetsförmedlingen eller arbetsgivaren har ansvaret för den arbetslivsinriktade rehabiliteringen
- Kommunen ansvarar för den sociala rehabiliteringen

Genom den reform som träder i kraft den 1 december i år kommer Arbetsförmedlingen bli ansvarig för att hålla så kallade etableringssamtal med samtliga nyanlända i arbetsför ålder så snart som möjligt efter erhållet uppehållstillstånd. I samband med etableringssamtalen ska det göras en bedömning av den nyanländas *prestationsförmåga att delta i etableringsinsatser*. Det handlar alltså inte om arbetsförmåga, som fallet vanligen är i sjukförsäkringsbedömningar, utan om prestationsförmåga. Kommunen kommer att få ansvar för rehabiliterande insatser för nyanlända som bedöms ha under 25 procents prestationsförmåga. För övriga nyanlända har Arbetsförmedlingen det samordnande rehabiliteringsansvaret. Exakt hur organisationen och arbetsfördelningen mellan olika aktörer kommer att se ut är emellertid inte klart i dagsläget.

Förslag till fortsatt arbete med rehabilitering av nyanlända i Göteborgsregionen

Arbetsgruppen anser att nyanlända med behov av rehabiliteringsinsatser bör få tillgång till de ordinarie strukturer som finns för övriga kommuninvånare. Om ansatsen att fler nyanlända ska komma ut på arbetsmarknaden ska bli verklighet krävs en nära samverkan mellan samtliga inblandade huvudmän; Arbetsförmedlingen, kommunerna, Västra Götalandsregionen och Försäkringskassan. Det gäller oavsett hur den exakta ansvarsfördelningen kommer att se ut efter reformen.

Finsam – finansiella samordningsförbund – är en etablerad struktur för samverkan inom rehabilitering där fler än en huvudman är inblandad. Det finns idag samordningsförbund i de flesta kommuner i regionen. Samordningsförbunden har bland annat verktyg och utvecklade metoder för professionell bedömning av prestationsförmåga med hjälp av speciella resursteam bestående av läkare, sjukgymnast, arbetsterapeut, socionom och psykolog. Enligt regelverket ska målgruppen för samordningsförbunden vara människor i förvärvsaktiv ålder som är i

behov av samordnade rehabiliteringsinsatser från flera av de samverkande parterna. Det finns med andra ord inga formella hinder för att nyanlända skulle kunna vara en prioriterad målgrupp för samordningsförbunden. En förfrågan om samordningsförbundens möjligheter att bistå med rehabiliterande insatser för nyanlända har i juli 2010 gått ut till samtliga samordningsförbund i Göteborgsregionen. Svar från samordningsförbunden väntas inkomma senast den 30 september.

Förslag till förbundsstyrelsen

GR:s styrgrupp för arbetsmarknad planerar att föreslå GR:s förbundsstyrelse: att förutsättningarna för arbetet med rehabilitering av nyanlända fortsätter att diskuteras i samråd med samordningsförbunden

Boende

Uppdraget

Uppdraget från GR:s förbundsstyrelse är att boendefrågan ska studeras av berörda aktörer samt med GR:s styrgrupp för miljö och samhällsbyggnad.

Bakgrund

Sedan den 1 januari 2001 gäller lagen (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar. Lagen innebär att varje kommun ska ha en väl genomtänkt strategi för hur bostadsbyggandet och boendet i olika delar av kommunen ska utvecklas. Bostadsförsörjningsansvaret omfattar alla invånare men vissa grupper behöver uppmärksammas särskilt. Inte minst är det viktigt för kommunerna att ha en strategi för att kunna ta emot nyanlända utan att förstärka en socioekonomisk och etnisk boendesegregation.

(Nyanlända invandrades arbetsmarknadsetablering (Prop. 2009/10:60))

Ett värdigt boende är en mänsklig rättighet som är grundläggande för människors hälsa och välbefinnande.¹¹ Den som inte har drägliga boendeförhållanden har ofta svårt att klara övriga delar av livet – i nyanländas fall kan det handla om att det blir svårare att lära sig språket, få ett arbete och bygga upp ett socialt nätverk. Enligt en rapport från Boverket drabbas nyanlända barn särskilt svårt av en osäker boendesituation och kan bland annat få svårare att klara sin skolgång. En bra boendesituation är därför en grundläggande förutsättning för att nyanlända ska få en bra första tid i Sverige och kunna etablera sig i samhället och på arbetsmarknaden.

Asylsökande har möjlighet att antingen ordna sitt eget boende (så kallat eget boende, EBO) eller välja att under asyltiden bo vid något av Migrationsverkets anläggningsboenden (så kallat anläggningsboende, ABO).¹² De flesta som får permanent uppehållstillstånd som flyktingar i Göteborgsregionen idag bor under tiden som asylsökande i någon form av boende som de ordnat själva. I samband med besked om uppehållstillstånd erbjuds nyanlända av Migrationsverket att få ett boende – en kommunplacering – någonstans i landet. Få accepterar dock erbjudandet, bland annat på grund av det inte lämnas något besked om var i Sverige de i så fall hamnar. Nyanlända som bott i eget boende måste dessutom i de flesta fall först flytta till ett anläggningsboende i väntan på en kommunplacering. Av de nyanlända som fick uppehållstillstånd i Göteborgsregionen år 2009 valde över 70 procent att bosätta sig, eller fortsätta bo, i några få stadsdelar i Göteborg.¹³ Under det första året efter uppehållstillstånd är det mycket få nyanlända i Göteborg som har första- eller andrahandskontrakt utan bor som inneboende i andras lägenheter, med trångboddhet och osäkra boendeförhållanden som följd. Det kan dröja lång tid innan en familj får ett eget bostadskontrakt och innan dess flyttar man ofta runt mellan olika tillfälliga boenden.¹⁴

¹¹ Regeringens hemsida för Mänskliga rättigheter www.manskligarattigheter.gov.se

¹² För *kvotflyktingar* ordnar den mottagande kommunen boende innan ankomsten till Sverige. Att ordna sitt eget boende, EBO innebär i praktiken att bo som inneboende.

¹³ Baserat på uppgifter från Göteborgs, samt statistik om regionens mottagande från Migrationsverket.

¹⁴ Asylsökandes eget boende, EBO – en kartläggning, Boverket 2008

Genom den reform som träder i kraft den 1 december i år kommer Arbetsförmedlingen att ta över ansvaret från Migrationsverket för att erbjuda nyanlända kommunplacering.¹⁵ Arbetsförmedlingen kommer även att bli ansvarig för att hålla så kallade etableringssamtal med samtliga nyanlända i arbetsför ålder. Syftet med etableringssamtalen är enligt propositionen bland annat att nyanlända tidigt efter beviljat uppehållstillstånd ska få information om var i landet den kompetens som personen har, eller tänker skaffa sig, efterfrågas. Målet är att nyanlända därigenom ska kunna fatta välinformerade beslut om var de ska bosätta sig, vilket är tänkt att leda till en snabbare etablering på arbetsmarknaden. Det är dock inte självklart att etableringssamtalen kommer att påverka bosättningen i praktiken. Arbetsförmedlingen kommer endast att ha befogenhet att vara rådgivande och rekommendera en kommun som bedöms lämplig för bosättning. Ansvaret för att tillhandahålla bostäder ligger kvar på kommunen. Kommunen ansvarar även för praktiska frågor i samband med bosättningen.

Förslag till kommungemensamt arbete kring boende i Göteborgsregionen

Valet av bostad, eller bristen på valmöjligheter, leder i stora städer till en sortering på bostadsmarknaden. Detta resulterar i en rumslig uppdelning av olika grupper i olika bostadsområden, så kallad boendesegregation. Ju större ensidiga områden och ju större skillnad mellan områdena, desto allvarigare är segregationen och dess konsekvenser. Enligt många bedömare är det enskilt största hotet mot en socialt hållbar utveckling i samhället en accelererande socioekonomisk och etnisk segregation med ökade sociala klyftor och geografisk polarisering som följd.¹⁶ Genom ett kommungemensamt arbete, där man tar sig an boendefrågan för nyanlända från ett regionalt perspektiv, kan man medverka till att motverka segregationen i Göteborgsregionen. Göteborgsregionen blir ur detta perspektiv en helhet – en region där nyanlända kan bosätta sig, leva och arbeta och få tillgång till regional service som skola, vuxenutbildning, samhällsorientering och sfi, utan att kommungränserna sätter hinder i vägen. Göteborgsregionens arbetsmarknad är regional, med stor branschvariation. Genom kommungemensamt arbete kan man öka möjligheterna också för nyanlända att leva i en kommun och arbeta eller utbilda sig i en annan, något som idag ofta inte är möjligt eller orimligt komplicerat. På så sätt kan nyanlända bättre anpassa sitt val av bostadsort efter sina individuella förutsättningar, samtidigt som man bättre kan ta till vara den enskilda kommunens resurser.

Arbetsgruppen föreslår att man tar sig an boendefrågan för nyanlända från tre olika perspektiv. Dessa bör man arbeta med parallellt, men med olika tidshorisonter:

- Vidareflytt inom regionen
- Tillgång till bostäder i det befintliga bostadsbeståndet. Vilka bostäder får nyanlända tillgång till?
- Bostadsbyggande – var och för vilka målgrupper byggs det bostäder i Göteborgsregionen idag och vilka planeras det för i framtiden?

Arbetsgruppens förslag är att inleda det kommungemensamma arbetet med vidareflytt, men att man parallellt med detta arbete också arbetar vidare med övriga två perspektiv.

Regional vidareflytt

Att underlätta och främja vidareflytt inom Göteborgsregionen kan vara ett sätt att bidra till att motverka boendesegregationen. Genom kommungemensamt arbete med vidareflytt kan nyanlända under den första tiden i landet få konkret information om vilka olika bosättningsalternativ som finns i regionen. På så sätt kan de nyanlända som efter en tid

¹⁵ För nyanlända i arbetsför ålder. För kvotflyktingar och personer som inte omfattas av den nya lagen behåller Migrationsverket detta ansvar.

¹⁶ *Socialt hållbar utveckling i Göteborgsregionen – ett kunskapsunderlag*, GR 2009

fortfarande saknar eget boende ges en konkret möjlighet att få en lägenhet i en annan kommun, men också information om vad en sådan flytt skulle kunna innebära. Ett syfte med det kommungemensamma arbetet inom övriga områden är också att en sådan flytt ska kunna ske utan att, som ofta är fallet idag, behöva avbryta pågående sfi, samhällsorientering, annan utbildning eller praktik. För att vidareflytt inom Göteborgsregionen ska kunna bli ett reellt alternativ krävs dock en fungerande infrastruktur kring frågan:

- Regionaliserad sfi och samhällsorientering
- En nära lokal och regional samverkan med Arbetsförmedlingen
- Ett nätverk med ansvariga handläggare för vidareflytt inom och mellan kommuner
- Etablerade kontakter med bostadsförvaltare
- Mellankommunala överenskommelser om ansvarsfördelning vid vidareflytt

Mål för regional vidareflytt

År 2009 flyttade 21 nyanlända med organiserad vidareflytt från Göteborg till kranskommunerna. Ett etappmål skulle kunna vara att öka vidareflytten från Göteborg till kranskommunerna fram till sommaren 2012 med 100 personer. Ett första steg i arbetet är att Göteborgsregionens kommuner ställer sig bakom detta mål. Medlemskommunerna tecknar sedan en överenskommelse om en solidarisk fördelning efter befolkning eller annan accepterad fördelningsgrund. Vidareflytt för inte med sig några merkostnader för den mottagande kommunen jämfört med övrigt mottagande av nyanlända.

Förslag till förbundsstyrelsen

GR:s styrgrupp för arbetsmarknad planerar att föreslå GR:s förbundsstyrelse: att GR ges i uppdrag att med medlemskommunerna teckna en överenskommelse om vidareflytt med målet att öka vidareflytten från Göteborg till kranskommunerna fram till sommaren 2012 med 100 personer

Bilaga

Kommunrepresentanter

Ale	Magnus Billborg
Alingsås	Gun Rosvall
Göteborg	Pia Borg Lars Boström Jan Elftorp Felix Reinhardt Marianne Norming Elizabeth George
Härryda	Cecilia Netzén
Kungsbacka	Karl-Gunnar Lindman Ulrika Furby Dalibor Eminefendic
Kungälv	Maria Balaban (från juni 2010, tidigare Eva Regnell)
Lerum	Marie Bake (från september 2010, tidigare Christine Gadd och Andrew Sajjadi)
Lilla Edet	Ann-Christine Gustavsson
Mölndal	Gunnar Nylén
Partille	Margareta Antonsson
Stenungsund	Susanna Aronsson (från september 2010, tidigare Jan Wennebrink)
Tjörn	Vivi Metsola (från maj 2010)
Öckerö	Ingrid Lindman (från maj 2010)
GR	Ida Holmgren Gustav Höjer Börje Rådesjö Sten Janson Lotta Wall
Arbetsförmedlingen	Jack Jarshild Michael Leufkens med medarbetare